

BEVEZETÉS

A legismertebb modern irodalmi regényfolyamnak számító *Harry Potter* két évszázadhoz is szorosan kötődik: a történet a 20. században játszódik, mint ahogy sok olvasó is e század szülötte, a kötetek második fele azonban már a 21. században jelent meg. A *Harry Potter és a bölcsek köve* című első kötet 1997-es eredeti angol kiadása és az utolsó film, a *Harry Potter és a Halál ereklyéi* második részének 2011-es megjelenése között tizenhárom év telt el. Ez idő alatt megszületett hét kötet, pontosabban háromezer-hatszáznyolcvan oldal, és Harryvel, Ronnal és Hermionével együtt a Potter-rajongók is szép lassan felnőttek. Az évek során mindannyian szívből utáltuk Dracót, és együttérettünk Neville-lel, miközben elképzeltük, ahogy a kilenc és háromnegyedik vágánynál, az Abszol úton vagy Roxfort folyosóin járunk. Idővel a „kviddics”, a „Teszlek Süveg” és a „Nimbusz 2000” szavak észrevétlenül a mindennapi szóhasználatunk részévé váltak.

Szép lassan felépült egy párhuzamos univerzum. A legelső rajongók felnőttek, sokan talán szülővé

is váltak, és elkezdhettek egy újabb nemzedék fejébe plántálni a „Potterhead” kultúrát. Így újabb és újabb generációk tapasztalhatják meg, milyen érzés tizenegy évesnek lenni, és várni, hogy megérkezzen Roxfortból a meghívó levél. A *Harry Potter* az időtlenségének köszönhetően nemzedékeken átívelő alkotássá, az irodalom és a filmművészet klasszikusává vált.

És most nézzük, mit is jelent az, hogy Harry Potter nemcsak a könyvekben, de a filmvásznon is megjelent. Épp, mint a *Gyűrűk ura* vagy a *Trónok harca* esetében, a *Harry Potter*-rajongók körében is vannak, akik a könyveket részesítik előnyben, míg mások a filmekért vannak oda. Sokan először a könyvekkel ismerkedtek meg, és valódi örömeiket jelentett számukra, amikor a kedvenc történetük filmen is megjelent, míg jó néhány mozirajongó épp a filmek kapcsán vágott bele a regényekbe, amelyek korábban talán elijesztették volna őket. Sok esetben a Potter-rajongó szülők vagy tanárok azok, aki a fiatalokat a kötetek olvasására buzdítják, mert ők már jól ismerik J. K. Rowling regényeinek hihetetlenül gazdag világát. Bizonyos „puristának” nevezett rajongók nehezen viselik, hogy a két verzió (a könyv és a film) ennyire eltér egymástól, és szúrja a szemüket a számtalan változtatás, amelyeket az eredeti szöveghez képest a filmvásznon eszközöltek.

Ők úgy látják, mintha az eredeti művet megszenteltelenítették volna a megfilmesítéssel.

Ézúttal is szeretnék elnézést kérni a puristáktól, hiszen én nem vagyok ilyen szigorú „Potterhead”. Én ugyanúgy szeretem a könyveket és a filmeket is. Szívesen rendezek *Harry Potter*-filmmaratont, de előfordul, hogy a pillanatnyi hangulatom alapján választok ki egy DVD-t. Néha megnézek egy *Harry Potter*-filmet eredetiben, miközben azzal szórakozom, hogy a szöveget összehasonlítgatom a francia fordítással, amit már kívülről fújok, de olyan is van, hogy egy-egy jelenetnél a filmmel egy időben elolvasom az adott részt a könyvből is. Én magamat inkább mindenevő Potter-rajongónak titulálom, aki könnyedén nyergel át egyik verzióról a másikra. Ne feledjük, hogy J. K. Rowlingnak is komoly szerep jutott a filmek elkészítésében, ami azt üzeni nekünk, hogy nem kell feltétlenül választanunk a két verzió közül.

Talán a kedves olvasóval is előfordult a tinédzserévei alatt vagy akár felnőtt korában is, hogy amikor szóba került a *Harry Potter* iránti szenvedélyes rajongása, ezt mások elnéző mosollyal vagy lesajnáló pillantással nyugtázták. Sajnos a *Harry Potter* sokak fejében úgy él, mint egy újabb tinidráma, amely egy gimnáziumban játszódik, és kamaszok a főszereplői, mint az *Amerikai pitének* vagy a *Sztárok*

leszünk című sorozatnak. Még mindig vannak, akik azt hiszik, hogy a *Harry Potter* egész egyszerűen három jó barátról szól, akik az iskolájukban mindenféle varázslatot visznek véghez – ami igazán nagy kár, mert ezzel végtelenül leegyszerűsítik a történet mondanivalóját. Én azt mondom, minden Potterrajongó büszke lehet önmagára: akár tízéves, akár harminc vagy ötven, akár varázspálcákat, akár Nimbusz 2000-eket gyűjt, akár vörös-arany sálat, akár zöld-ezüst nyakkendőt hord, akár Mrs. Norris nevű macskája, akár Makesz nevű patkánya van, akár aranycikeszt, akár Halál ereklyéit tetováltat magára...

A *Harry Potter* sikerének számtalan oka van. Az biztos, hogy az összetett karakterek és a fordulatos cselekmény rengeteg olvasót vonz, mint ahogy az is, hogy a könyvekben számtalan ismert és kevésbé ismert mondavilág is megjelenik. A történetekben egymást érik az ókori mitológiai utalások, például Bolyhoska, a háromfejű kutya, Fawkes, Dumbledore főnixje vagy a labirintus a Trimágus Tusában. A történelmi utalások újabb dimenziót adnak az olvasásélményhez: könnyen felfedezhetjük például a párhuzamot a náci ideológia és Voldemort uralma között. Ha így nézzük, akkor Dumbledore Serege nem más, mint egy csapat ellenálló, akik a sötét hatalom megdöntésén dolgoznak, Dolores

Umbridge az átnevelésért felelős hivatalos személy, aki egész tömegeket foszt meg a szabad akaratuktól és a kritikus gondolkodástól, Voldemort tanítványai pedig a végső megoldást akarják megvalósítani azzal, hogy megsemmisítik mindazokat, akik nem aranyvérűek, illetve „tisztavérűek”. Mindez azt támasztja alá, hogy a *Harry Potter* üzenetét igenis érdemes komolyan venni, és persze tudni kell a sorok között olvasni...

A *Harry Potter* a brit kultúra szimbólumává vált: ahogy a Dursley család ábrázolásán keresztül bemutatja a mai modern társadalmat, ahogy gúnyt űz a különféle intézményekből és politikai berendezkedésből, illetve – pozitív oldalról – ahogy megjeleníti a kollektív tudattalanban kialakult képet az angol bentlakásos iskolákról és a brit építészetről. A *Harry Potter* az Egyesült Királyság zászlóvivője, hiszen világszerte talán még a királynőnél is többen ismerik. Végül, a Harry Potter-történetben számtalan filozófiai utalás található Senecára, Epiktétoszra, Descartes-ra, Spinozára, Nietzschére és Sartre-ra. Az ő gondolataik a jó és a rossz kérdéséről, az akaratőről, a lelkiismeretről, a szabad akaratról és a szabadságról végigkísérik az egész történetet, a szereplőket és a döntéseiket. Dumbledore született filozófus, Harry pedig a tanítványa, épp mint Szókratész esetében, akinek az ókor másik meghatározó

gondolkodója, Platón volt a tanítványa. (Ki tudja, a Roxfort könyvtárának polcán talán ott van Harry Potter *Dumbledore védőbeszéde* című írása!)

A *Harry Potter* már több, mint húsz éve töretlenül sikernek örvend az olvasók körében, és ennek valószínűleg az az oka, hogy *A kis herceghez* vagy a *Gombháborúhoz* hasonlóan eredetileg a *Harry Potter*-kötetek is a fiatal olvasóközönségnek íródtak, mégis minden korosztályra hatással vannak, és minden generációnak mást és mást jelentenek. A *Harry Potter* mára megkerülhetetlen olvasmányává vált, amelynek közönsége sokszínű ugyan, a története azonban a társadalmunk általános értékeiről szól, és elsősorban az élet és a halál, a hatalom és a félelem, a barátság és a bátorság, a jó és a rossz, valamint a valóság és az álom kérdéseit feszegeti. A *Harry Potter* nem egyszerűen rátalált egy olvasóközönségre, hanem megteremtette a *saját* olvasóközönségét. Világszerte kétszáz országban nyolcvan nyelvre fordították le, és úgy becsülik, hogy nagy átlagban minden tizenötödik ember polcán megtalálható egy példány a könyvből, amely a kerek szemüveget viselő kis hősről szól.

A nyugati társadalom hatalmas változáson ment keresztül, mióta 1997-ben megjelent a *Harry Potter és a bölcsek köve* eredeti brit kiadása: a szeptember 11-i terrortámadás teljesen felborította a világ

kényes egyensúlyát, ráadásul beköszöntött a digitális kor, amelynek eredményeképpen olyan társadalom jött létre, ahol minden azonnal történik, ahol olvasás helyett mindenki a közösségi médiát bújja és a tévécsatornákat kapcsolgatja. Ennek fényében *Harry Pottert* olvasni szinte lázadásnak tűnik. Harry Potter azonban nem próféta, akit az ember vakon követ, és nem példakép, akit utánozni kell: neki is megvan a maga hibái és a maga démonai, amelyekkel meg kell küzdenie. Harry sokkal inkább olyan, akár egy bába, aki a szülésnél segédkezik (természetesen átvitt értelemben). Nem feladata kész válaszokkal szolgálni, de segít az olvasónak önvizsgálatot tartani, és meglátni, hogy bizonyos helyzetekben mi a helyes viselkedés. Ennek a kis könyvnek is ez a célja: játékos formában sorra veszi, mit mondott és hogyan cselekedett Harry Potter a különböző kötetekben és filmekben, hogy segítsen az olvasónak ezeket a gondolatokat átültetni a saját mindennapi életébe, amely talán nem olyan mozgalmas, mint Harryé, de nagyon is valóságos és értékes!

*„Rossz ember belőled sose lesz.
Jó ember vagy, Harry, akivel rossz dolgok
történtek. Jegyezd meg ezt. Mindenki
van fény és némi sötétség is. A kérdés az,
hogyan melyik részre hallgatunk.
Az jellemez minket.”*

Sirius Black Harrynek
Harry Potter és a Főnix Rendje

1.

HARRY A VÉGSŐKIG KITART

„Időnként elfelejtem,
mennyire megnőttél. Időnként még
mindig a kislfiút látom benned,
aki a lépcső alatt, a szekrényben
kuporog.”

Dumbledore Harrynek
Harry Potter és a Félvér Herceg

Az első Harry Potter-film, a *Harry Potter és a bölcsek köve* első jelenetéből kiderül, hogy Harry kisbabaként árvaságra jutott. A hosszú, ibolyaszín köpenybe burkolózó Dumbledore és a macska alakjában megjelenő animágus, McGalagony professzor az éjszaka kellős közepén a Privet Drive egyik háza előtt elhelyezik a kicsit, majd eltűnnek. Ennél szerencsésebben is indulhatott volna Harry Potter élete...

Harry szüleit Voldemort gyilkolta meg, miközben ők a fiuk életét védték. Ez a tragédia lesz

a későbbiekben a történet mozgatórugója. Harry szülei, James és Lily Potter a mágiának köszönhetően szinte mindegyik kötetben megjelennek a fiuk életében, sőt egyre nagyobb szerepet kapnak. *A Harry Potter és a bölcsek köve* című kötetben például Harrynek látomása támad az Edevis tükre (a vágy tükre) előtt, amelyben a szüleit látja. „Szemtől szemben állt a családjával – életében először. Megfoghatatlan, szívszorító érzés lett úrrá rajta: az öröme, melybe mélységes mély szomorúság vegyült.”

Harry a szíve mélyén egészen egyszerű dologra vágyik, ami azonban számára elérhetetlen: a családjával szeretne lenni. A harmadik évben a szülei alakját a dementorokkal való találkozáskor véli megpillantani. A következő évben a szülei, illetve az árnyaik újra megmentik őt Voldemorttól, és segítenek neki elmenekülni. Később Harry több alkalommal is látja a családja emlékképeit Perselus Pitonnak és a merengőnek köszönhetően. Az utolsó kötetben Lily és James Potter a Feltámadás Köve segítségével megjelennek, hogy segítsék Harryt. Ezek a látomások nem törlik ugyan el Harry bánatát, de az évek során segítenek, hogy belenyugodjon az elvesztésükbe.

A rugalmas alkalmazkodóképességet jelentő „reziliencia” kifejezés eredetileg olyan fémekre utalt, amelyek bizonyos átalakítás után visszanyerik az

eredeti állapotukat. Egy ember esetében a reziliencia azt jelenti, hogy képes viszonylag könnyen túljutni az átélt traumákon. A *Dexter* című amerikai televíziós sorozat (Showtime, 2006–2013) Michael C. Hall által megformált főszereplője, Dexter szintén egy lelkileg sérült ember, aki gyermekkorában szemtanúja volt az édesanyja brutális meggyilkolásának. Dextert később a miami rendőrség egyik tisztje fogadta örökbe, aki tisztában volt azzal, mennyire traumatizált a kisfiú. Amikor észrevette rajta a gyilkos késztetéseket, megtanította neki, miként parancsoljon megálljt magának. Dexter végül igazságügyi orvosszakértő lett, és vérnyomok elemzésével foglalkozott. Sajnos azonban nem sikerült feldolgoznia az elfojtott traumát, amely végül arra készítette őt, hogy sorozatgyilkos váljon belőle. Fogalmazhatunk úgy is, hogy neki nem sikerült végigjárnia a rezilienssé válás teljes folyamatát.

A szülei halálát követően a kisbaba Harryt a nagybátyja és a nagynénje, a mugli Dursley házaspár gondjaira bízák, akik az első pillanattól fogva kegyetlenül bánnak vele. Dudley-t, Harryt vele egykorú unokatestvérét elhalmozzák a szeretetükkel és az ajándékaikkal (a tizenegyedik születésnapjára harminchét ajándékot kapott!), míg Harrynek szüntelen megaláztatásban van része. Ő végzi az összes házimunkát, a reggelit is ő tálalja fel, és ha

épp nem dolgozik, akkor a szobájában kell rostokolnia, és úgy kell tennie, mintha nem is létezne... Tizenkét éves koráig egyébként a neki fenntartott apró helyiségben húzza meg magát, a híres-nevezetes lépcső alatti gardróbban, a Privet Drive 4. szám alatt.

Szülei elvesztésének fájdalma és mostoha gyermekora ellenére Harry erős marad, és nem panaszkodik a sorsa miatt. A Marge nénivel kapcsolatos szerencsétlen eset után (erről a *Harry Potter és az azkabani fogoly* című kötet elején olvashatunk) elhatározza, hogy otthagyja Dursley-éket. Ez a későbbiekben okoz néhány nehézséget, például amikor alá kell íratnia a szülői engedélyt a roxmortsi kirándulás előtt. Hiába minden ebből fakadó bonyodalom, már nincs maradása a rokonainál.

Ezek után Ron családjá, a Weasley család veszi a szárnyai alá Harryt, és ők fogadják be magukhoz. Harry a történetben az ő segítségükkel ismerkedik meg a varázslók életének fontos elemeivel: a kilenc és háromnegyedik vágánnyal, a mágikus családi órájukkal és a repülő autókkal, de azt is tőlük tudja meg, milyen a szeretetteljes családi élet és az olyan erős testvéri kötelék, amelyben neki soha nem volt része. Molly különösen nagy gondját viseli Harrynek, és az évek során anyja helyett anyja lesz (sőt végül anyós szerepbe kerül).

Harry túlélte a szülei elvesztését, valamint a rengeteg testi és lelki bántást, a megpróbáltatások azonban nem törték meg, sőt inkább megedzették a jellemét. A fájdalmas események a legapróbb sértéstől a legszörnyűbb traumáig mind-mind formálnak bennünket, és óhatatlanul is a részünkké válnak. Fontos, hogy ne akarjunk mindenáron felejteni, ne akarjuk eltörölni az emlékeket. Épp ellenkezőleg: fogadjuk el a fájdalmat, tegyük a részünkké, és merítsünk erőt belőle! Az embert a megélt élmények teszik egyedivé, és senkit nem a traumái határoznak meg, hanem mindaz, amin keresztülment. A kaleidoszkópnál is előfordul, hogy egy-egy szín sötétebb, vagy egy-egy elem törött, az összkép mégis kellemes látványt nyújt.

Ha beszélünk a sérelmeinkről, jó eséllyel könnyebben eltávolodhatunk a fájdalmas élményektől. Ennek több módja van: részt vehetünk egy pszichológus vezette terápián, de levél vagy napló formájában is írhatunk róla. Már maga a tény is segíthet megszabadulni a terhektől, hogy papírra vetettük a fájdalmas emlékeket. A levelet írhatjuk önmagunknak vagy annak, aki megbántott. Még csak arra sincs szükség, hogy eljuttassuk az írást a címzetthez, eltehetjük a fiók mélyére, de akár el is égethetjük. Az írás egész egyszerűen segít megszabadulni a terhertől, ami a szívünket nyomja.

A jó tűrőképesség része az is, hogy megtartjuk vagy legalábbis minél gyorsabban visszaszerezzük az irányítást a testünk felett. A szervezet gyakran küld segélykérő üzeneteket: ilyenkor fáj a hátunk, a fejünk, vagy épp csomóba ugrik a gyomrunk. A testünk a fizikai és a lelki sérüléseket is megsínyli, ezért nagyon fontos, hogy odafigyeljünk rá. A relaxációs légzéstechnikákkal könnyen harmóniát teremthetünk a testünk és a lelkünk között, és elérhetjük, hogy a szívverésünk is nyugodt és szabályos legyen. A jóga, elsősorban az olyan egyensúlygyakorlatok, mint a „harcos” vagy a „fa”, segítenek, hogy visszaszerezzük a kontrollt a testünk felett, és kiürítsük a tudatunkat. Ha szeretnénk jól érezni magunkat a bőrünkben, érdemes különféle wellnesskezeléseket igénybe venni: masszázst, gyógyfürdőt, szépségápolást. Mindenkinek joga van törődni magával, ráadásul, ha valaki jól érzi magát a bőrében, az a lelki egészségére is hatással van. Végezetül a testmozgás, mint például a kocogás, az úszás vagy a kerékpározás, segítenek rendet tenni a gondolataink között, és oxitocint szabadítanak fel, amely természetes módon csökkenti a stresszt.

A legkiválóbb írók és művészek szinte mind traumákkal küzdenek. A művészi tevékenység a meg rázkódtatásokból táplálkozik, ugyanakkor segít feldolgozni azokat. Ha valaki úgy érzi, hogy szívesen

szerezne zenét, szobrászkodna vagy írna regényt, vágjon bele bátran! Írás közben az embert a saját valósága inspirálja, amelyet aztán szabadon átgyúrhozhat, hogy egy egészen új univerzumot teremtsen.

J. K. Rowling állítólag rendkívül nehéz időszakon ment keresztül a magánéletében, amikor az első regényét írta. Ez magyarázatot nyújthat arra, hogy főhősnek egy hatalmas lelkierővel és kitartással bíró, összetett személyiséget választott, akiből ő maga is ihletet és erőt meríthetett.

Jó tanács Potter-rajongóknak

Fogadjuk el, hogy a múltunk is hozzánk tartozik, mert így jobban megélhetjük a jelent!